

Poučme se z minulosti

30.6.2025 - | Městská část Praha 7

Setkáváme se v kanceláři Centra paměti a dialogu Bubny a naši pozornost přitahuje architektonický model řezu rekonstruované budovy bývalého nádraží Praha-Bubny stojící v rohu. Ještě než se o něm ředitelka příspěvkové organizace Ministerstva kultury, kterou jste dříve mohli znát pod názvem Památník ticha, zaujatě rozpovídá, domlouváme se na jeho krátkodobém umístění ve vstupní hale radnice přes letní prázdniny.

Model řezu nevznikl náhodou, chceme na něm totiž ukázat, jak přemýšlíme o návrhu rekonstrukce, jak pracujeme s různými vrstvami objektu a jak do nich promítáme symboliku obsahové koncepce. Srdce budovy tvoří krásné staré schodiště se světlíkem, které zůstane zachované jako jeden z fragmentů minulosti. Zpřístupníme temné sklepní prostory, kde by měla vzniknout stálá site-specific expozice. Ta by měla přiblížit téma deportací a holokaustu. Místo paměti připomene také monumentální vstupní stěna, která pracuje se symbolikou padesáti tisíc osudů – životů. Jedná se o připomínku padesáti tisíc židovských spoluobčanů, kteří odsud byli během 2. světové války deportováni do koncentračních táborů.

Nádražní hala bude rekonstruovaná se zachováním historických prvků. Kromě fragmentů minulosti se jedná také o symbolické jizvy. Například poničená podlaha, která bude opravena přiznaně. V prvním nadzemním podlaží vznikne prostor pro dočasné výstavy, které se budou věnovat aktuálním tématům spojeným s holokaustem – od uměleckých reflexí svědectví přeživších přes zkoumání mezigeneračního přenosu traumatu až po otázky vztahu k jinakosti.

V nejvyšším patře bude multifunkční sál pro přibližně 150 osob. Vnímáme jej jako živý prostor pro konference, divadelní představení, koncerty, filmové projekce a edukativní programy. Díky velkému střešnímu oknu půjde o nejsvětlejší místo v celém objektu. Na architektonickém modelu si lze prohlédnout také některé z fragmentů, které budou zachovány – například nápis Praha-Bubny z původní fasády nádraží či schodiště procházející napříč budovou. Právě možnost projít od temného podzemí až do prosvětleného sálu vnímám jako silný symbolický moment – důraz na kontinuitu a život. Ráda bych, aby součástí budovy byl také tichý meditační prostor, kde by mohl každý chvíli vzpomínat nebo rozjímat v tichu sám se sebou.

Z modelu je patrné, která část je rekonstruovaná a kde jde o novostavbu.

Výsledná podoba projektu vzešla z architektonické soutěže a odborná porota ocenila mimo jiné i to, že návrh jasně přiznává rozdíl mezi původním a novým. Cílem totiž není pouze oprava starého nádraží, ale také vznik moderní vzdělávací instituce.

Budova v sobě nese stopy minulosti – historické fragmenty a jizvy, které nechceme zakrývat, ale naopak přiznat. Právě díky nim lze otvírat širší debatu o vztahu k místu. Paměť místa se netýká jen událostí spojených s holokaustem. Vedle nádraží se například nachází bunkr z období studené války, s jehož příběhem chceme do budoucna také dále pracovat.

Rekonstrukce se dotkne i peronu. Vlaky zde sice stavět nebudou, ale původní koleje zůstanou zachovány a měly by být součástí nově upraveného veřejného prostoru. U peronu byla kdysi dávno nádražní restaurace, tam počítáme s kavárnou, která by měla být místem setkávání, ale i prostorem pro reflexi a odpočinek po návštěvě výstavy či programu.

O podobě okolí budovy ještě povedeme širší diskuzi. V ideové rovině zvažujeme vznik parku Petra

Ginze, pojmenovaného po výjimečně nadaném chlapci, který v terezínském ghettu založil časopis Vedem a nakreslil slavnou Měsíční krajinu – kresbu, kterou vzal v roce 2003 izraelský astronaut Ilan Ramon do vesmíru. Chceme oslovit i studenty a společně hledat odpověď na otázku, jak by mělo takové místo paměti vypadat. Mezigenerační pohledy se mohou lišit – a právě proto je důležité, aby vznikl živý, otevřený a smysluplný veřejný prostor.

... kde může návštěvník vstřebat, co u vás uvidí.

Nejen to. Chceme vytvořit místo, kam se bude rád vracet. Nejenom do kavárny, ale i na programy, které zde budou probíhat. Přála bych si, aby zde vznikl bezpečný prostor, kde bude možné bavit se i o těžkých tématech. Nejde nám o to vytvořit pouze historický památník, ale chceme se stát centrem dění.

S tím souvisí i změna názvu?

Změnou názvu jsme částečně chtěli vyjít vstříc bývalému vedení organizace a respektovat autorství původního názvu Památník ticha. Název Centrum paměti a dialogu Bubny ale zohledňuje také naši koncepci a to, jak vnímám, že bychom měli o holokaustu učit další generace a jak bychom měli reagovat na současné výzvy.

Jaké to jsou výzvy?

Jednou z největších výzev je nevyhnutelná absence přímých pamětníků. S tím se pojí nutnost hledat nové způsoby, jak uchovávat a zprostředkovávat jejich zkušenost. Vnímám v souvislosti s holokaustem silnou mezigenerační rovinu: první generace přeživších nese přímé svědectví, druhá žije s jeho dozvuky – často s nevysloveným traumatem. Třetí generace se snaží tato témata pojmenovat a navázat dialog s prarodiči, zatímco čtvrtá generace už na minulost nahlíží s větším odstupem a více se orientuje na budoucnost.

Jako veřejná instituce máme oslovovat především širokou veřejnost – tedy i ty, kteří nutně nemusí mít k tématu osobní vztah. Právě jim musíme srozumitelně a citlivě vysvětlovat, proč jsou některá témata stále citlivá, proč je důležité se k nim vracet, i když se jich to zdánlivě netýká. Paměť není uzavřená minulost – je to způsob, jak se orientovat v přítomnosti a utvářet budoucnost. A i když to zní jako fráze, stále věřím, že bychom se měli snažit se z minulosti poučit.

Tím se dostávám k další výzvě, která nás čeká – a tu vidím v polarizaci současného světa. Když si pustím zprávy, propadám někdy trdomyslnosti. Má to všechno vůbec nějaký smysl, nebo jako lidstvo budeme muset absolvovat další lekci, abychom se už konečně poučili? Jeden kamarád mi řekl: Alespoň to lidi bude víc zajímat. V tom vidím smysluplnost té práce. Nebrat ji jako historické téma, něco, co se stalo v dávné minulosti, ale něco, co je pro současný svět relevantní.

Vraťme se ještě k architektonickému návrhu od královéhradeckého ateliéru ARN Studio.

Líbí se mi mezigenerační rozměr spolupráce autorů návrhu – architektky projektu jsou otec a syn Jiří a Michal Krejčíkovi. Za sebou mají řadu významných realizací, mimo jiné GASK v Kutné Hoře, White Gallery v Osíku u Litomyšle nebo návrh obnovy ikonického televizního vysílače na Ještědu. Náš projekt má v tuto chvíli platné stavební povolení, rozpracovanou prováděcí dokumentaci a právě probíhá výběrové řízení na stavební firmu. Se zahájením stavby počítáme v létě a podle harmonogramu by měla trvat přibližně dva roky. Každý, kdo někdy něco stavěl, ví, že je dobré počítat s určitou rezervou – ale tohle je aktuální plán.

Už jste zmínila, že pamětníků ubývá. Jak tedy dnes vyprávět o něčem, co už přímo téměř nikdo nezažil?

Asi se shodneme na tom, že osobní setkání s pamětníkem je nenahraditelné. Přesto můžeme dál pracovat s jejich svědectvími a dalšími dostupnými materiály. Například archiv Paměti národa

uchovává přes tisíc příběhů lidí, kteří přežili holokaust – a právě ty lze dnes díky novým formátům přibližovat dalším generacím a zpřístupňovat širší veřejnosti.

Je ale zásadní chápat historické události v širších souvislostech. Jak k holokaustu došlo? Jaké události mu předcházely? Proč byli diskriminováni zrovna Židé? Jaké jsou kořeny antisemitismu? A zároveň – možná ještě důležitější – nesmíme židovskou identitu redukovat pouze na holokaust. Bohužel se to ale stále často děje. Když se studentů zeptáte, co si představí pod pojmem „Žid“, většinou odpoví: plynové komory, Terezín, holokaust. Možná někdo dodá Izrael. Ale málokdo zmíní přínos židovské kultury evropské civilizaci.

Toto zúžené vnímání vede ke zkratkovitým představám, stereotypům a nepochopení – a právě v takovém prostředí může snadno bujet antisemitismus. Pokud bude společenské povědomí o židovské identitě omezené nebo zkreslené, pak je daleko snazší podlehnout dezinformacím a šířit nenávist, která nemá reálný základ.

Co se s tím dá dělat?

Nechali jsme si zpracovat průzkum mezi studenty středních škol a učilišť po celé republice, abychom zjistili, co vlastně vědí o židovské identitě. Právě na základě těchto zjištění chceme vytvořit vzdělávací program a kvalitní edukační obsah, který bude možné využít jak ve výuce, tak i v rámci samostudia. Vnímám, že teď máme možnost zaplnit určité prázdné místo. Čekají nás dva roky bez budovy – a já to vidím jako příležitost vstoupit do veřejného prostoru, včetně toho digitálního. Vznikající materiály by měly být určeny nejen učitelům, ale i širší veřejnosti. Cílem je přibližovat židovskou identitu jako přirozenou součást společnosti, jako rovnoprávnou menšinu. Je pro mě také zásadní pracovat s tématem jinakosti a rozvíjet u studentů i veřejnosti respekt k rozdílům – jako základ pluralitní, demokratické společnosti. Z takových hodnot vychází i náš vizuální styl, který vytvořili Ondřej Šorm a Zuzana Brychtová Horecká. Pracuji v něm s typografií jako metaforou rozmanitosti. To, že se vám nějaké písmeno zrovna nelíbí – protože je tlusté, tenké nebo zubaté – ještě neznamena, že by mělo zmizet. Pro mě je to obraz toho, jak se můžeme dívat na společnost.

... a na židovskou komunitu.

Ano, i ta je velmi rozmanitá. Chceme se tak postavit určitým stereotypům. Stereotypní vnímání často vychází z neznalosti, a to už je pak jen krok k tomu, abyste čelili nějakému pocitu strachu či ohrožení. Pak je člověk snáze náchylný k instantním řešením a polarizujícím závěrům. A to je další naše velká výzva. Žijeme v polarizovaném světě a co s tím? Myslím si, že je potřeba spojovat, ne rozdělovat. Naši cestu vidím prostřednictvím vzdělávání.

Tohle je dobrý oslí můstek k vašim předchozím projektům, které vedou k nějaké, řekněme, „popularizaci“ – to je asi špatné slovo.

Hodně lidí ho jako špatné slovo vnímá, ale já už ho nějak přijala za své. Máte asi pravdu, v něčem popularizátor jsem. Není to ale tak, že bych se rozhodla jím být, spíš mi ty projekty nějak přicházely do života. Zpětně to všechno byly velmi cenné zkušenosti, které se teď hodí. Když od popularizace trochu odbočím, často teď vzpomínám, jak jsem se podílela na dokumentaci svědectví pamětníků pro projekt Post Bellum v Izraeli anebo jsem vytvořila dokumentární fotosérii The Wingmen: příběh československých pilotů a leteckých mechaniků ve službách Státu Izrael. Měla jsem možnost zachytit jejich příběhy – a vůbec mě v té době nenapadlo, že budu mít někdy na starosti paměťovou instituci. Ne vždy víte, co vás čeká a jak se některá setkání promítnou ve vaší budoucnosti. Najednou pak vše dává větší smysl.

Jako se propojilo vaše studium hotelové školy a vydání knihy o židovské kuchyni Nebojte se gefilte fiš?

To je další příklad. Když se někdo podívá na moji životní nebo profesní linku, tak by si mohl říct, že nevím, co chci. Já bych spíš řekla, že moje dráha je díky tomu zajímavější. Jsem z té generace, která

po revoluci měla najednou spoustu možností. I rodiče mě hodně podporovali, abych cestovala, abych se nebála pustit do toho, co oni nemohli. Střední hotelovou školu jsem si ale zvolila z nějaké své rebelie a vzpomínám si, že na počátku moje rozhodnutí vyvolalo spíš zděšení. (smích) I když mám doma fotku s popiskem „ráda vařím“, mojí motivací nebylo věnovat se gastronomii. Chtěla jsem se vymezit vůči tomu, co chtěli rodiče – táta jako technik chtěl, abych šla na architekturu, a moje máma, která byla učitelkou, chtěla, abych šla na gymnázium nebo obchodní akademii. Zpětně jsem i za tuhle zkušenost ráda.

Kuchařka Nebojte se gefilte fiš je jeden z těch popularizačních projektů. Byl to vlastně covidový projekt, kdy jsem stála u zrodu židovského kulturně-komunitního centra – v době, kdy se lidi nemohli scházet. Byla to příležitost dělat věci trochu jinak. Jednou z našich aktivit bylo natáčení videoreceptů na různé židovské pokrmy. S Andreou Ernyeiovou (zakladatelkou palačinkárny Galetka) jsme se rozhodly, že některá jídla trochu rehabilitujeme. Často totiž nevypadají vábně, ale chutnají moc dobře, právě jako gefilte fiš. Andrea přišla s tím, že to jsou vlastně takové nadýchané rybí knedlíčky, a dala tomu jídlu nějaký šik. Chtěli jsme, aby šik byla i naše kuchařka, ve foodie stylu, plná krásných fotek. Má to i symbolickou stránku, protože gefilte fiš je jedno z nejsymboličtějších jídel pro aškenázskou kuchyni i kulturu. A název Nebojte se... vlastně vybízí k tomu, abychom se nebáli jiných kultur.

Kdo má rád seriál Sex ve městě, možná si vzpomene, jak se jedna z hlavních postav Charlotte rozhoduje, jestli kvůli svému nápadníkovi konvertuje k židovství, a je tam vtipná scéna, kdy s rozpaky kouká na sklenici gefilte fiš. (smích) Tím chci říct, že gefilte fiš je víc než jen knedlíček, a jeho význam je samozřejmě širší. Láska ale prochází žaludkem a je dobré poznat jiné kultury i prostřednictvím jejich kuchyně.

O židovství to platí obzvlášť. Říká se, že židovství je o vyvedení z Egypta a jídle. Každý, kdo zažil nějaký židovský svátek, ví, že se hodně jí a ta jídla mají symbolickou rovinu. Pokud zrovna nejde o Jom kipur, kdy se člověk postí. (smích)

Jde uvařit i tradiční české jídlo košer?

Ano. Mám kamarádku, která o tom dokonce psala bakalářskou práci – jak česká kuchyně a pravidla kašrutu, toho, co je košer, jdou nebo spíš nejdou dohromady. Můžeme se bavit o jinakosti, protože třeba česká klasika vepřo knedlo zelo košer opravdu není, protože vepřové je v židovství vyloženě zakázané. A svíčková je taky problém, protože se nesmí míchat mléčné a masové pokrmy. Můžete ale místo vepřového použít kachní nebo krutí maso a do svíčkové dát sójovou alternativu smetany.

Hodně lidí samozřejmě košer nebo kašrut nedodržuje. Opět se můžeme bavit o tom, co to je židovská identita. V našem vizuálu používáme ilustraci, kde je u stolu spolu s ostatními i šunková pizza. Ta samozřejmě košer není, ale kdekdo ji má rád. I můj děda si s chutí – prý demonstrativně – dával vepřový řízek.

Několik knih jste vydala s ilustrátorem Davidem Kakalíkem. Jak se židovská komunita dívá třeba na komiks o rabínech?

S Kakalíkem jsme se znali z jiných projektů a během covidu jsem ho vtáhla ke spolupráci na těchto zábavných projektech – máme na kontě komiks o svátku Pesach, komiks o Izraeli nebo stolní hru Už tam budem, Mojžíši? o čtyřicetiletém putování pouští. Nějak se nám tím podařilo spustit lavinu – jak se říká, s jídlem roste chuť, začalo nás to hodně bavit a další témata k nám přicházela sama. Měli jsme potřebu udělat z Mojžíše superhrdinu. Reakce okolí, jak z komunity, tak od široké veřejnosti, nás povzbudily v tom, že to není marná snaha.

Talmud do kapsy je vaším zatím posledním projektem.

Je výsledkem mého ročního pobytu ve Švédsku. Občas jsme se kvůli němu s Kakalíkem dost

intenzivně hádali. I taková spolupráce ale má smysl – dává mi možnost jiného pohledu, a i to je důležité. On často říká, že já zahušťuju a on odlehčuje. Přiznám, že Kakalík z toho většinou vyjde jako vítěz, protože on tomu dává i humor. A humor k židovství patří, je i v talmudu. Mnoho rabínů z tohoto období je vtipných a nabízí inspirativní pohledy – jak vést argumentaci, jak respektovat menšinový názor nebo která diskuze je smysluplná a kdy se jedná o žabomyší spor.

Podobně jako s gefilte fiš jsem měla pocit, že talmud potřebuje trochu rehabilitovat nebo řekněme oprášit. Není to jedna kniha, ale celá knihovna, rabínská literatura. Jedná se o konverzaci napříč staletími, která vzniká v nelehkých podmínkách, často perzekuci navzdory. A nejedná se jen o legislativní texty, i když právníci by si rozhodně přišli na své.

Ptal jste se ale, jak ji vnímá komunita. Jeden výtisk Talmudu do kapsy jsem věnovala pražskému rabínovi, který má pět dětí, a ty mu knihu hned vzaly a přetahují se, kdo ji bude číst dál. Moc se jim prý líbí. Tak doufám, že až si ji přečtou rodiče, snad se nějak nevydělají. (smích) Pro mě jde samozřejmě o cennou zpětnou vazbu. Smyslem i této knihy je umést chodníček k židovskému kulturnímu dědictví a přimět nejen děti, ale i ty, kteří mají pocit, že to není pro ně, o opaku. Vzbudit zájem texty číst, přemýšlet o nich a třeba si i z nich brát inspiraci pro dnešní svět.

To je taková moje mantra – vztahovat se ke kulturnímu dědictví tak, aby bylo relevantní pro dnešní svět.

První knížkou, kterou Centrum paměti a dialogu Bubny představilo českým čtenářům, jsou Židovské hrdinky.

Smyslem téhle ilustrované publikace je ukázat inspirativní židovské ženy napříč dějinami – od biblických postav až po současné osobnosti. Kdybych měla udělat takovou zkratku, tak tam najdete ženy od královny Ester přes Ruth Bader Ginsburg, Annie Leibovitz a Barbru Streisand až po Amy Winehouse. Sto dvacet zajímavých žen a samozřejmě i různých osudů. I ony se musely vypořádat s předsudky, nejenom vůči své židovské identitě, ale i vůči tomu, že jsou ženy. Když jsem při korekturách knihu pročítala, uvědomila jsem si, jak některé věci už dnes bereme jako samozřejmost. Knížku jsme přeložili ze švédštiny a uvedli na nedávném Světě knihy za účasti dvou autorek – ilustrátorky Joanny Rubin Dranger a spisovatelky Karin Brygger. Setkání s nimi bylo stejně inspirativní jako kniha samotná. Jejich výběr osobností ukazuje rozmanitost židovské identity a hodně barevná obálka knihy má rozbít stereotyp, že židovství je něco smutného a vážného.

Co dalšího už máte za sebou?

Snažíme se teď soustředit pozornost hlavně na zahájení rekonstrukce budovy nádraží, ale na podzim a letos v lednu se nám podařilo udělat dvě symbolické připomínkové projekce na fasádě hotelu Mama Shelter. To je další místo paměti v Praze 7, během druhé světové války tady bylo shromaždiště židovských obyvatel, kteří odsud byli přes nádraží Bubny deportováni do Lodže a Terezína.

V dubnu jsme pozvali Helen Epstein, což je novinářka a spisovatelka, rodačka z Prahy. Její rodiče přežili holokaust a ona o své zkušenosti napsala v 70. letech článek pro New York Times, který vzbudil velké reakce. Dostala asi pět set dopisů od svých vrstevníků, kteří líčili podobné pocity. Když píšete pro NY Times, taková vlna reakcí může znamenat, že dostanete smlouvu na knihu. Helen ji naštěstí dostala a napsala Děti holokaustu. Trochu tím předběhla dobu a položila základy tomu, čemu se dnes říká mezigenerační trauma nebo přenos mezigeneračního traumatu. Při plánování jejího pražského programu jsme se snažili obsáhnout různé cílové skupiny a různá témata, o kterých Helen přednáší. Paměť národa natočila svědectví Helen a její rodiny, aby zůstalo zachované široké veřejnosti. Měla přednášku pro studenty Fakulty sociálních věd na Karlově univerzitě a uspořádali jsme neformální setkání na Židovské obci. Kromě Prahy jela také do Brna a do Brtnice, kde má její rodina kořeny.

Naši zatím největší akcí naživo byl filmový festival Minulost v Přítomnosti. Proběhl letos ve spolupráci s Národním filmovým archivem (NFA) v kině Přítomnost ve dnech 7. až 9. března, což je tragické datum, kdy byl v roce 1944 v Osvětimi-Birkenau vyvražděn terezínský rodinný tábor a představuje největší hromadnou vraždu československých občanů v době druhé světové války – zmařeny byly životy téměř čtyř tisíc lidí. Ne vždy se o tom mluví, třeba v porovnání s Lidicemi. Náš program byl jak pro školy, tak pro veřejnost. S dramaturgy NFA jsme vybrali filmy a doplnili je diskuzemi s potomky přeživších, filmografem Tomášem Hubáčkem nebo historikem Zbyňkem Tarantem. Promítali jsme Dalekou cestu Alfreda Radoka, která vznikla krátce po válce a na filmu pracovalo hodně přeživších. Ten film je dost autentický a jsou v něm právě i záběry z prostoru bývalých Radiotrhů, kde dnes stojí hotel Mama Shelter. Pouštěli jsme i filmy Transport z ráje, ... a pátý jezdec je Strach nebo Démanty noci.

Jak na ně reagovali studenti?

Program pro střední školy byl skvělý. Zaměřili jsme ho trochu i na roli propagandy a promítali také film Město darované, což je film, který vznikl v 60. letech a využil záběry z nacistického propagandistického filmu natočeného během návštěvy Červeného kříže v Terezíně. Důležité bylo film uvést do kontextu a diskutovat o něm – někdo vám o něm může říct, že ho nemá rád, protože vypadá, že Terezín byl vlastně fajn, což vůbec není pravda.

Člověk si někdy říká, jestli to nebylo až příliš těžké téma nebo kdy taková témata otevírat. Z diskuzí a dotazníků pro studenty vzešlo několik hodně zajímavých reakcí. Musím říct, že jedna se mnou zůstala – ve filmu Transport z ráje je scéna s kočkou, a ten dotaz zněl, jestli správně pochopili, že postavy snědly kočku a jestli to bylo v Terezíně v té době běžné. Přijde mi moc zajímavé, jak taková věc, jako když někdo sní kočku, může někomu pomoci uvědomit si míru toho, co je a co není normální. Myslím tím někomu, kdo nemá vůbec žádnou zkušenost s válkou nebo takovou perzekucí. Na to přirovnání někdy myslím. Tohle byla jedna z akcí, kdy jsem si říkala, že to má smysl.

Co je teď před vámi?

Před námi je hlavně rekonstrukce nádraží. Jsme rádi za spolupráci se Správou železnic, protože jsme malý, převážně ženský tým. Ale tím spíš máme radost, když se nám podaří projekt posouvat a překonávat různé překážky. Jedná se o velkou investici z veřejných financí, a tak je s tím spojena i řada administrativních úkonů.

Co se týče programových aktivit, plánujeme několik akcí s různými partnery, jako je Židovské muzeum v Praze nebo Štetl Fest v Brně. Zapojujeme se také do paměťové konference, kterou v červenci organizuje Asociace paměťových studií ve spolupráci s Karlovou univerzitou a Akademií věd. V rámci doprovodného programu vystavíme v Karolinu sérii uměleckých fotografií Fragmenty minulosti od Dušana Tománka. A jen co budeme znát výsledky výzkumu, začneme připravovat edukační program. Nenudíme se. (smích)

*Pavčina Šulcová (*1978) je absolventkou Fakulty sociálních věd a Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy, obor politologie a studium humanitní vzdělanosti. Získala mezinárodní stipendium na roční program na Univerzitě v Haifě a je rovněž absolventkou Institutu židovských studií Paideia ve Stockholmu, který se zaměřuje na podporu židovského života v Evropě. Má desetiletou zkušenost se životem v Izraeli. Působila v Českém centru Tel Aviv a sedm let na Velvyslanectví ČR v Izraeli. Po návratu byla výkonnou ředitelkou Pražského Quadriennale, spolupracovala s Galerií hlavního města Prahy a programem Umění pro město. V období pandemie stála u zrodu nové židovské kulturní organizace JCC Prague, která na Sedmičce na rohu ulice Komunardů a U Průhonu ve spolupráci s telavivskou dvojicí Dede Banaid a Nitzan Mintz vytvořila dvacetimetrový mural s obřím opeřencem, který tam můžete vidět dodnes. Dlouhodobě se věnuje různým popularizačním a edukačním projektům, jejichž cílem je přiblížit židovskou identitu dalším generacím a širší veřejnosti. Od roku 2024 je ředitelkou Centra paměti a dialogu Bubny.*

<https://www.praha7.cz/poucme-se-z-minulosti>